

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

ζ) ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΩΝ ΑΣΤΟΧΗΜΑΤΩΝ

«Ρωμηοί» - Έλληνισμός και Όρθοδοξία - Εκκλησιαστικά -
Η νεο- όθωμανική άπειλή.

Άρθρον 28^{ης} Σεπτεμβρίου 2010

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.sartzetakis.gr

© Χρήστος Α. Σαρτζετάκης, Αγίας Σοφίας 6, 152 36 Ν. Πεντέλη

ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΟΣ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ ΔΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΝ – ΑΤΟΜΙΚΗΝ ΧΡΗΣΙΝ
ΚΑΘΕ ΑΛΛΗ ΜΟΝΟΝ ΜΕΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΝ ΓΡΑΠΤΗΝ ΑΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ, ἐδημοσιεύθη
εἰς δύο συνεχείας
εἰς τὴν ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα «ΤΟ ΠΑΡΟΝ»,
φύλλα τῆς 10^{ης} καὶ 17^{ης} Ὀκτωβρίου 2010.

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

**ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΩΝ ΑΣΤΟΧΗΜΑΤΩΝ
«Ρωμηοί» - Έλληνισμός και Όρθοδοξία - Εκκλησιαστικά -
Η νεο-όθωμανική απειλή.**

1.- Είς τὸ δημοσιευθὲν εἰς ΤΟ ΠΑΡΟΝ τῆς 12^{ης} Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ἄρθρον μου ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ελληνική Αυτόσυνειδησία καὶ Ἐθνικὴ Ανόρθωσις*» ἐσημείωσα, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι οἱ ὀνομασίες «*ρωμηός*» καὶ «*ρωμηοσύνη*» εἶναι ἀποβλητέες ἀπὸ τὸ λεξιλόγιό μας ὡς ἐθνικῶς ἀπαράδεκτες, διότι, - ὀφειλόμενες στὴν ἀπονομή τῆς ιδιότητος τοῦ ρωμαίου πολίτου ἀπὸ τὸν Ρωμαῖο Αυτόκράτορα *Καρακάλλα* τὸ 212 μ.Χ. σὲ ὅλους τοὺς ὑποδούλους τότε λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς, - ἀπλῶς διαιωρίζουν μόνον τὴν ἀνάμνησι τῶν χρόνων τῆς ὑπὸ ρωμαϊκῆν κυριαρχίαν δουλείας μας. Ἦδη ἐναντίον τῆς αὐτονοήτου αὐτῆς θέσεως, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀμφισβητῆται ἡ προέλευσις αὐτῆ τῶν δύο ὀνομασιῶν, προβάλλονται ἀντιρρήσεις μὲ τὰ καταχωριζόμενα ἀνωτέρω, εἰς τὸ φιλόξενο «ΠΑΡΟΝ», ἄρθρα τῶν κ.κ. *Χρίστου Δάλκου*, Καθηγητοῦ Φιλολογίας, καὶ π. *Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ*, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐπιβάλλεται λοιπὸν τώρα ἡ ἀνασκευὴ τῶν ἀντιρρήσεων αὐτῶν. Δυστυχῶς, αὐτὴ εἶναι ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου. Πολλὲς φορὲς καὶ τὰ αὐτονόητα χρειάζονται ἐπεξηγήσεις!

Α'.-

**ENANTION ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΩΣ "ΡΩΜΗΩΝ"
Ἡ ὀνομασία "Ἕλλην" δὲν ἄλλαξε ποτὲ τὴν σημασίαν της.**

2.- Ὁ κ. *Χρίστος Δάλκος* εἰς τὸ πράγματι ἀξιοπρόσεκτο ἄρθρον του «*Γιὰ μιὰ πραγματικὴ ἐθνικὴ πολιτισμικὴ στρατηγικὴ*», μὲ ἐκδηλῆ τὴν ἐκ τῶν προτέρων, προτοῦ νὰ τὸ διαβάσῃ, ἀρνητικὴ προκατάληψι γιὰ τὸ ἄρθρον μου, ἀφοῦ τονίζει κατὰ λέξιν, ὅτι «ὀφείλουμε νὰ παραδεχθῶμε, ὅτι θέτει τὰ πράγματα στὶς θεμελιώδεις τοὺς διαστάσεις, δηλ. ὡς προβλήματα κατ'ἐξοχὴν ἰδεῶν, ἐθνικῆς αὐτογνωσίας καὶ γλώσσας», μόνον παρενθετικῶς σημειώνει, ὅτι μπορεῖ νὰ ἔχη κάποιος ἐνστάσεις ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου ἄρθρου «*γιὰ ἐπὶ μέρους ζητήματα, ὅπως π.χ. τὴν ἀπόρριψη τῶν ὀνομασιῶν "ρωμηός", "ρωμηοσύνη", τὶς ὁποῖες καθαγίασε ἡ "Ρωμηοσύνη" τοῦ Ρίτσου ἢ τὸ ποντιακὸ δημοτικὸ τραγοῦδι γιὰ τὴν "Ρωμανία" ποὺ "ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο" κ.λπ.*». Καὶ ἡ μὲν προκατάληψις, ποὺ ἐμφανίζει ὡς κατὰ συγκατάβασιν (παραχώρησιν!) τὴν συμφωνία του μὲ τὰ γραφόμενά μου, εἶναι θέμα ψυχισμοῦ τοῦ καθενός, πάντως δὲν ἠμπορεῖ νὰ χαρακτηρίσῃ ἓνα συνετὸ συζητητὴ. Κατὰ τὰ λοιπά, εἶναι φανερό, ὅτι μόνον ἐπὶ τῆς ὡς παράδειγμα φερομένης γιὰ τὶς ὀνομασίες «*ρωμηός*» καὶ «*ρωμηοσύνη*» ἐνστάσεώς του

χρειάζεται να απαντήσω, μη δυνάμενος φυσικά να φαντασθῶ άλλες, μη διατυπούμενες, «ένστάσεις» τοῦ ἀρθρογράφου.

3.- Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ θεωρῶ, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Δάλλκου ἐπίκλησις τοῦ *Ρίτσον* τοῦλάχιστον δὲν ὠφελεῖ. Θὰ ἠμποροῦσα καὶ ἐγώ, νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸν *Ρίτσον* πρὸς ἐπίρρωσιν ἄλλου σημείου τοῦ ἀρθρου μου. Συγκεκριμένως συνομιλία μου μαζί του, ὅταν καθιερώθηκε τὸ θρηνητικὸ μονοτονικό, κατὰ τὴν ὁποία μὲ ἀγανάκτησι μοῦ ἐτόνισε : «ἐγὼ δὲν ἐγκαταλείπω τὰ στολίδια τῆς γλώσσας μας (ἐννοῶν τοὺς τόνους καὶ τὰ πνεύματα), γιατί τὸ θέλησαν μερικοὶ ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς» καὶ εἶναι γνωστό, ὅτι πράγματι μέχρι τῆς τελευτῆς του ὁ *Ρίτσο* ἐχρησιμοποιοῦσε στὴν γραφὴ του τὰ στολίδια αὐτά. Καὶ δὲν τὸν ἐπικαλέσθηκα γιὰ λόγους ἀρχῆς. Διότι, ὅπως σὲ ὅλα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀποτιμοῦμε ἀπὸ προσκομιδῆς μέρους, ὅπως ἔλεγαν οἱ βυζαντινοὶ πρόγονοί μας, καὶ νὰ καρπούμεθα ἀπὸ αὐτοὺς μόνον ὅσα μᾶς συμφέρουν, ἀγνοοῦντες ἢ ἀπορρίπτοντες τὰ λοιπὰ ἐνεργήματά τους. Καὶ μάλιστα, ὅταν πρόκειται γιὰ τοὺς πνευματικούς μας ταγούς. Μόνον ὅταν ἡ θεώρησις λόγων καὶ ἔργων στὸ σύνολό τους εἶναι θετική, καθίσταται ἀξιόπιστη, ἐπομένως χρήσιμη καὶ ὠφέλιμη, οἰαδήποτε ἐπὶ μέρους ἐπίκλησις. Καί, δυστυχῶς ἐν προκειμένῳ, ἡ ἀπροκατάληπτη θεώρησις γιὰ τὸν ὄντως ἐξαιρετο ποιητὴ *Γιάννη Ρίτσο* δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι θετική, ἀφοῦ ἐξύμνησε μὲ ποίημά του ἐμετικῶς καὶ αὐτὸν τὸν *Στάλιν* ! Ἔνα ἀπὸ τοὺς στυγερώτερους ἐγκληματίες τοῦ 20^{ου} αἰῶνος, πὺ ἔσυρε στὸν θάνατο δεκάδες ἑκατομμυρίων συνανθρώπων μας. Δὲν ἠμπορεῖ λοιπὸν τέτοια γραφίδα νὰ ... «καθαγίαση τὴν "*Ρωμηοσύνη*»», ἀφοῦ «καθαγίασε» καὶ ἕνα *Στάλιν* ! ... Ἄχρηστη ἐπομένως καὶ ἡ ἐπίκλησις τῆς.

4.- Ὡς πρὸς τὸ ἄλλο ὑπὸ τοῦ κ. Δάλλκου ἐπικαλούμενο στοιχεῖο, ὄντως ἡ ποντιακὴ δημῶδης ποίησις ἐθρήνησε τὴν ἄλωσι τῆς *Τραπεζοῦντος* τὸ 1461 ἀπὸ τοὺς *Τούρκους* καὶ τὴν διάλυσι τοῦ κράτους τῆς μὲ τὴν συγκινητικώτατη ἀποστροφή : «*Ἄλλοι ἐμᾶς καὶ βᾶί ἐμᾶς, πάρθεν ἡ Ρωμανία, / μοιρολογοῦν τὰ ἐκκλησιάς, κλαῖγνε τὰ μοναστήρια / κι αἶ Γιάννες ὁ Χρυσόστομον κλαίει, δερνοκοπιέται, / - Μὴν κλαῖς, Αἶ Γιάννη μου, καὶ μὴ δερνοκοπιέσαι, / Ἡ Ρωμανία κι ἂν πέρασεν, ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο* ». Ὅμως στοιχειώδης ἱστορικὴ προσέγγισις τῶν περιστάσεων ἀφαιρεῖ λογικῶς κάθε δυνατότητα ἐπικλήσεως του πρὸς διαίωσις τῶν ὀνομασίας τῶν Ἑλλήνων ὡς «ρωμηῶν».

Πράγματι, καὶ μετὰ τὴν μεταφορὰ τῆς πρωτεύουσας τοῦ *Ρωμαϊκοῦ* Κράτους στὴν *Κωνσταντινούπολι*, καὶ μετὰ τὴν διαίρεσί του σὲ δυτικὸ καὶ ἀνατολικό, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν κατάλυσι ἀπὸ *γερμανικὰ* φύλα τοῦ δυτικοῦ *Ρωμαϊκοῦ* κράτους τὸ 476 μ.Χ., ἡ ἀδιαφιλονεικῆτως κρατοῦσα πολιτικὴ θεωρία ἦτο ἡ τοῦ ἐνιαίου *Ρωμαϊκοῦ* κράτους, ἐνσαρκουμένου στὸ διασφζόμενο ἀνατολικὸ τμήμα του. Τὸ ὁποῖο μὲ τὴν διατήρησι τῆς ὀνομασίας ὡς *Ρωμαϊκῆς* Αὐτοκρατορίας καὶ ἐνεκολλοῦτο τὴν αἴγλην τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τῆς. Ὁ *Ιουστινιανός*, ἀπὸ τὴν ἰδέαν ἀκριβῶς αὐτὴν τοῦ ἐνιαίου *Ρωμαϊκοῦ* κράτους ἐμπνεόμενος, ἐπεχείρησε τὴν ἀνάκτησι τοῦ δυτικοῦ τμήματός του μὲ τῖς ἀτυχεῖς, καταστρεπτικῆς ἐκστρατεῖες του κατὰ τῶν *Γότθων* στὴν Ἰταλία. Εἶναι χαρα-

κτηριστικό, ότι και οι Γερμανοί ήγεμόνες αναγνωρίζουν τον αυτοκράτορα του Ρωμαϊκού Κράτους, τον έδρευοντα στην Κωνσταντινούπολι και κόπτουν μάλιστα νομίσματα με τὸ ὄνομά του. Καί ἡ ἐκλογή τοῦ Πάπα μέχρι τοῦ Γρηγορίου τοῦ Γ' (731), γιὰ νὰ ἰσχύη, ἐπικυρώνεται ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου.

Ακόμη καὶ ὁ Καρλομάγνος (*Κάρολος Μέγας*, 768-814), τὸν ὁποῖον Γάλλοι καὶ Γερμανοὶ διεκδικοῦν, ἐρίζοντες, ὡς ἰδικόν των, κυρίαρχος μὲ τοὺς κατακτητικὸς πολέμους τοῦ τῶν ἐδαφῶν τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Αὐτοκρατορίας, ἐπεδίωξε τὴν οἰκειοποίησι τῆς ιδιότητος τοῦ Ρωμαίου Αὐτοκράτορος, προκειμένου νὰ ἀπορροφήσῃ ὡς δικαιούχος καὶ τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς. Ἡ προσπάθεια μόνον μερικῶς ἐπέτυχε μὲ τὴν στέψι τοῦ ἀπὸ τὸν Πάπα τὰ Χριστούγεννα τοῦ 800 ὡς Αὐτοκράτορος, Κυβερνήτου τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους (*imperator, Romanum gubernans imperium*). Ἀλλὰ προσκαίρως, διότι μὲ τὴν ἀντίδρασι τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὐρέθῃ τελικῶς συμβιβαστικὴ λύσις τὸ 812, ἐπὶ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Ραγκαβέ, μὲ τὴν ἀναγνώρισι τοῦ Καρλομάγνου ἀπλῶς ὡς «Βασιλέως», χωρὶς ἀναφορὰ στὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος, καὶ ἀντάλλαγμα τὴν ἀπόδοσι τῆς Βενετίας, τὴν ὁποία εἶχαν προηγουμένως, τὸ 810, καταλάβει οἱ Φράγκοι. Καὶ τοῦ λοιποῦ οἱ Βυζαντινοὶ ὀνομάζουν τοὺς αὐτοκράτορες των «μεγάλους βασιλεῖς» ἢ «αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς» πρὸς διάκρισί τους ἀπὸ τοὺς Φράγκους.

Ἡ δεσποτεία τῆς αἰγλης αὐτῆς τοῦ ὀνόματος ἐπέζησε καὶ μετὰ τὴν κατάληψι τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ τὴν Δ' Σταυροφορία ἀπὸ τοὺς Λατίνους (1204) καὶ στὰ δημιουργηθέντα μερικώτερα Ἑλληνικὰ Κρατῖδια, τὸ Βασίλειο (Αὐτοκρατορία) τῆς Νικαίας (1206-1261),- τὸ Δεσποτᾶτο τῆς Ἡπείρου (1204-1323),- τὴν Αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος (1204-1461). Ἐπιβίωσις ὄχι μόνον στοὺς ἐπισήμους κύκλους, ἀλλὰ καὶ τὴν λαϊκὴ συνείδησι. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, μὲ τὴν κατάληψι ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τὴν κατάλυσι τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς, ἐθρήνησαν, ὅπως ἀνωτέρω, τὴν πτώσι τῆς «Ρωμανίας», χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ χρησιμοποιήσουν ἢ διεκδικήσουν γιὰ τὸν ἑαυτὸν τους τὴν ὀνομασία «Ρωμαῖοι» («ρωμηοί»). Ἡ ὁποία καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὅτι ἀπουσιάζει ἀπὸ τὸν παρατεθέντα θρῆνον.

Πῶς λοιπόν, μὲ τέτοια ἀδιαμφισβήτητα ἱστορικὰ γεγονότα, εἶναι λογικῶς δυνατό, νὰ γίνεταί τῶρα, πού εἶναι παντελῶς διάφορες οἱ περιστάσεις, ἐπίκλησις τῆς, πρὸς συγκεκριμένον πολιτικὸν σκοπὸν τῆς πρὸ χιλίων καὶ πλέον χρόνων ἐποχῆς, ὀνοματολογίας ἐκείνης (*ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ρωμανίας, κλπ.*) πρὸς στήριξι ὀνομασίας τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων ὡς «ρωμηῶν» ;

5.- Τὰ ἀνωτέρω ἀνασκευάζουν καταλυτικῶς καὶ τὴν ἐπιχειρουμένη «ἱστορικῆ» θεώρησι τοῦ ζητήματος τῆς χρήσεως ἢ ὄχι σήμερα τῶν ὀνομασιῶν «ρωμηός» καὶ «ρωμηοσύνη» στὸ δημοσιευόμενον **ἄρθρο τοῦ Καθηγητοῦ π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ**, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς πλέον σημαίνοντες κληρικοὺς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, σημειωτέον μὲ πλούσιο συγγραφικὸ καὶ ἄλλο ἔργον. Ὅμως ὁ ἐπὶ τοῦ θέματος ἀντίλογός του χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐκ προοιμίου ἀπαραδέκτως καταφρονητικὴ ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἄποψί μου καὶ ἐπίκλησι ὑπὲρ

τῆς ἰδικῆς του ἐπιχειρημάτων ἀνιστορητῶν, ἀσταθῶν ἢ καὶ ἀντιφατικῶν. Ἡ κατάδειξις τῶν διανοητικῶν αὐτῶν ἀστοχημάτων καὶ ἐπιβάλλεται ἤδη.

6.- Τὸ ἄρθρο τοῦ π. Μεταλληνοῦ, συνετάγη πρὸς ἀντίκρουσι τοῦ ἰδικοῦ μου. Ἐν τούτοις δὲν σημειώνει τὴν πατρότητα αὐτοῦ, δὲν καταδέχεται νὰ μὲ μνημονεύσῃ, καὶ πρὸς ἐπίτασι τῆς καταφρονητικῆς ἀναφορᾶς ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τονίζει κατὰ λέξιν, ὅτι «για τὸ ὄνομα Ρωμηός (=Ρωμαίος) ὑπάρχει μεγάλη σύγχυσι, σ' ἐκείνους φυσικά που ἐρασιτεχνικά ἀσχολοῦνται με τὴν ἱστορία, ἐνῶ ὅσοι ἔχουν τις ἐπιστημονικὲς προϋποθέσεις μποροῦν νὰ κατανοήσουν τὴν ἔννοια καὶ ἱστορικὴ σημασία τῶν ἐθνικῶν μας ὀνομάτων». Ἐκ προοιμίου λοιπὸν ἢ ἐτυμηγορία δίδεται, χωρὶς συζήτησι ! Ἀπύθμενος περὶ ἑαυτοῦ μεγαλαυχία τοῦ ταῦτα ὑποστηρίζοντος μὲ τὴν αὐτοκατάταξι του σ' αὐτοῦς, πού ἔχουν τις «ἐπιστημονικὲς προϋποθέσεις» καὶ ἔτσι ἠμποροῦν μόνον αὐτοί, νὰ κατανοήσουν τὴν ἔννοια καὶ τὴν σημασία τῶν ἐθνικῶν μας ὀνομάτων, καὶ ὄχι ἐμεῖς, οἱ περιλειπόμενοι, οἱ «ἐρασιτεχνικῶς μόνον ἀσχολούμενοι μὲ τὴν Ἱστορία», οἱ ὁποῖοι καὶ ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ «φυσικά», δηλαδὴ ἀναγκαίως (!), περιπίπτουμε ἐπὶ τοῦ θέματος σὲ μεγάλη σύγχυσι ! Τὸ κριτήριον λοιπὸν τῆς σωστῆς γνώσεως τοποθετεῖται ἀπὸ τὸν π. Μεταλληνοῦ ὄχι στὴν οὐσία τῶν ὑποστηριζομένων ἀπόψεων, ἀλλὰ στὴν φύσι τῆς ἐνασχολήσεως τοῦ ἐκφέροντος αὐτῆς : γνωρίζουν καὶ ὀμιλοῦν ἐπὶ τοῦ θέματος σωστά μόνον οἱ κατ' ἐπάγγελμα ἀσχολούμενοι, ἐνῶ ἀντιθέτως οἱ ἐρασιτεχνικῶς ἐγκύπτοντες σ' αὐτὸ φυσικά καὶ διατελοῦν σὲ σύγχυσι, πλανῶνται ! Τέτοια διανοητικὴ ἐκτροπὴ δὲν χρειάζεται ἐιδικώτερη ἀπάντησι. Ἡ σοβαρότης ὅμως ἀπαιτεῖ σχετικῶς τὴν ὑπόμνησι δύο ἀληθειῶν. Πρῶτον, ὅτι στίς θεωρητικὲς ἐπιστῆμες, καὶ μάλιστα γιὰ τὴν γλῶσσα καὶ τὴν Ἱστορία, δὲν χρειάζεται ἰδιαίτερα ἐξειδίκευσις, ἢ γνώσις δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικῶς σὲ ὠρισμένους, τοὺς εἰδικῶς ἀσχολουμένους ἀπὸ καθέδρας ἢ ἄλλως· ἀλλὰ ἠμπορεῖ νὰ ἀποκτηθῇ πλήρης ἀπὸ ὅλους ἀδιακρίτως καὶ ἀκόμη νὰ ὑπάρχη ἐδραιότερα σὲ ἐρασιτεχνικῶς ἀσχολουμένους παρὰ στοὺς κατ' ἐπάγγελμα. Δεύτερον, ὅτι δὲν εἶναι σπάνιες οἱ περιπτώσεις ἐρασιτεχνῶν, πού ἀπεδείχθησαν κραταιότεροι καὶ τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων : ἄς θυμηθοῦμε π.χ., ὅτι τὴν Τροία τὴν ἀνεκάλυψαν ὄχι εἰδικοὶ ἀρχαιολόγοι, ἀλλὰ ὁ ἐρασιτέχνης Σλήμαν, ὁ ὁποῖος καὶ στὴν ἀνασκαφὴ τῶν Μυκηνῶν ἐπρώτευσεν, ἐπίσης ὁ ἐρασιτέχνης Ἐβανς ἀνεκάλυψε τὸ ἀνάκτορον τῆς Κνωσοῦ, ὄχι εἰδικοὶ ἀρχαιολόγοι, κλπ., κλπ. Ἐξηγεῖται ὅμως ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἢ πρὸς τοὺς ἐρασιτέχνες καταφρονητικὴ ἀποστροφὴ τοῦ π. Μεταλληνοῦ. Εἶναι ἢ πρόχειρη καταφυγὴ τῆς γνώριμης τακτικῆς ὅσων "ἐπαϊόντων" ἀδυνατοῦν νὰ ἀπαντήσουν πειστικῶς στὸν ἔλεγχον διανοητικῶν τους ἀστοχημάτων.

7.- Καὶ συνεχίζει ὁ π. Μεταλληνὸς μὲ τὸ θεώρημα, ὅτι, ναὶ μὲν τὸ ὄνομα «Ἕλλην» εἶναι τὸ κυριώτερον ἐθνικὸν μας ὄνομα, ὅμως, κατὰ λέξιν, «ἢ ἔννοιά του ποικίλλει κατὰ περιόδους καὶ ἄλλοτε εἶναι φυλετικὴ καὶ ἄλλοτε ἐθνικὴ ἢ πολιτιστικὴ ἢ θρησκευτικὴ, στοὺς τελευταίους δὲ αἰῶνες καθαρὰ ἐθνικὴ». Τέτοια τοποθέτησις λογικῶς πολλαπλῶς πάσχει. Διότι, ἀφοῦ διαβλέπει ποικιλία κατὰ περιόδους τῆς ἐννοίας τοῦ ὀνόματος Ἕλλην, ὥστε νὰ εἶναι κάθε περίοδο ἄλλη, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι κάθε φορὰ ἢ λέξις Ἕλλην χάνει τὴν κατὰ τὴν

προηγούμενη περίοδο έννοιά της και αποκτᾶ ἄλλη. Ὅμως ποτέ, κατὰ καμμία περίοδο τῆς Ἱστορίας μας τόσων χιλιετηρίδων, ἢ λέξις Ἑλλην δὲν ἔπαυσε νὰ δηλώνῃ τὴν φυλετική, τὴν ἐθνική ταυτότητα τῶν Ἑλλήνων. Καὶ προδήλως εἶναι ἀκατανόητη ἢ ἐπιχειρουμένη διάκρισις μὲ τὴν διατύπωσι «ἡ ἔννοια Ἑλλην... ἄλλοτε εἶναι φυλετική καὶ ἄλλοτε ἐθνική», ἀφοῦ φυλετικῶς Ἑλλην σημαίνει ἀκριβῶς ἐθνικῶς. Ὡς πρὸς δὲ τίς ἐπικαλούμενες ἄλλες ἔννοιες τοῦ ὀνόματος Ἑλλην, ἐδῶ καὶ εἶναι αὐτόφωρη ἢ σύγχυσις τοῦ ταῦτα ὑποστηρίζοντος. Πράγματι:

Μὲ τὴν ἐκπολιτιστική ἐκστρατεία τοῦ **Μεγάλου Ἀλεξάνδρου** καὶ τὸ ἔργον τῶν **διαδόχων** αὐτοῦ ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς διεχύθη τόσον βαθέως εἰς τὸ ἀπέραντο κράτος του, ὥστε τοῦλάχιστον στίς περιοχὰς τῆς νοτιοανατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου νὰ κυριαρχῇ ἀπολύτως καὶ ἡ ἑλληνικὴ νὰ καταστῇ ἢ κοινῶς ἀπὸ ὅλους ὀμιλουμένη γλῶσσα. Ἀκόμη καὶ ὁ συντηρητικὸς λαὸς τῶν Ἑβραίων, καίτοι ἰδιαίτερος συνδεδεμένος μὲ τὰ πάτρια, τόσον διεποτίσθη ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, ὥστε καὶ πνευματικοὶ του ταγοὶ (π.χ. *Ἰώσηπος Φλάβιος υἱὸς Μαθθία*) νὰ γράφουν τὰ πονήματά τους στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, καὶ ἐπίσης νὰ μεταφρασθῇ ἀπὸ τοὺς ἑβδομήκοντα τὸ ἱερόν τους βιβλίον, ἢ *Παλαιὰ Διαθήκη*, στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, γιὰ νὰ γίνεταί κατανοητὸ ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους εἰδικώτερα τῆς Αἰγύπτου, οἱ ὅποιοι, περὶ τὸ ἓνα ἑκατομμύριον, εἶχαν ξεχάσει τὴν μητρικὴν τους γλῶσσα καὶ μιλοῦσαν μόνον τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ πραγματικότης αὕτη ἐπέβαλε στὴν ἀκολουθήσασα *Ρωμαϊκὴν Ἀυτοκρατορίαν* ἀκόμη καὶ προσαρμογὴν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ἰδίως πρὸς τὰ κρατοῦντα θέσμινα τοῦ ἑλληνικοῦ λαϊκοῦ Δικαίου τῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς λαῶν τῆς ἀνατολῆς. Καὶ πράγματι ἡ πραγματοποιηθεῖσα (529-533) μεγαλειώδης ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸν κωδικοποίησις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, μὲ τοὺς *Πανδέκτες (Digesta)*, τὶς *Εἰσηγήσεις (Institutiones)* καὶ τὸν *Κώδικα (Codex)*, περιέχει πάμπολλες τέτοιες τροποποιήσεις τοῦ κλασικοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, γνωστὰς ὡς «*παρεμβλήματα*» (*interpolationes*), μὲ τὰ ὅποια καὶ εἰδικώτερα ἐπιστήμη ἀσχολεῖται, ἢ καλουμένη *Παρεμβληματολογία*. Καὶ στὴν συνέχεια, ἐπειδὴ ἡ κωδικοποίησις αὕτη καὶ οἱ μεταγενέστερες *Νεαρές* αὐτοκρατορικὲς διατάξεις ἦσαν γραμμένες στὴν λατινικὴ γλῶσσα, ἀκριβῶς γιὰ νὰ γίνεταί ἡ νομοθεσία εὐκόλως κατανοητὴ ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους, τὸ μεγαλειωδέστερον νομοθέτημα τῆς βυζαντινῆς περιόδου, τὰ *Βασιλικά* τοῦ αὐτοκράτορος *Λέοντος ΣΤ'* τοῦ *Σοφοῦ* (886-912), εἰς τὰ ὅποια περιελήφθη ὀλόκληρος ἡ Ἰουστινιανέως νομοθεσία μὲ τίς κατὰ τὸν 6^{ον} καὶ 7^{ον} αἰῶνα ἐπεξεργασίας τῆς, ἐγράφησαν στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Καὶ ναὶ μὲν κυριαρχοῦσε ἔτσι στὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν (ἐμπόριον, συναλλαγές, κλπ.) βίον τῶν λαῶν αὐτῶν τῆς ἀνατολῆς ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, πλὴν διετήρησαν ὅλοι τὴν ἰδιοπροσωπία καὶ ἐθνικὴν τους ταυτότητα. Ἦσαν ἐμποτισμένοι ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, ἀλλὰ ἦσαν *Ἀσσύριοι, Φοίνικες, Ἑβραῖοι, Αἰγύπτιοι*, κλπ, ἀκόμη καὶ ὅταν μιλοῦσαν μόνον ἑλληνικά, καὶ ὄχι Ἑλληνες· καὶ οὔτε ὠνόμαζαν ἑαυτοὺς Ἑλληνες, οὔτε κανεὶς ποτὲ διανοήθη νὰ τοὺς ὀνομάσῃ Ἑλληνες.

Ἀλλὰ τὸ παραμῦθον περὶ **πολιτιστικοῦ** νοήματος τῆς λέξεως «Ἑλλην» δὲν πρωτοεμφανίζεται τώρα. Διευπλώνεται στοὺς σύγχρονους καιροὺς ἀρκετὰ συχνά μὲ τὴν, ὄχι πάντοτε ἀγαθῶν προθέσεων, ἐπίκλησιν, ὅτι «*Ἑλληνες εἶναι ὅσοι μετέχουν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας*». Ἀλλὰ τὸ ἀπόφθεγμα αὐτὸ στηρίζεται σὲ

ήμιμάθεια ή έσφαλμένη ανάγνωσι ή σκόπιμη διαστρέβλωσι φράσεως του *Ισοκράτους*. Συγκεκριμένως, ό *Ισοκράτης* στον *Πανηγυρικό* του (§ 50), έκθειάζων την πνευματική ύπεροχή της πόλεως των *Αθηνών*, ώστε οί μαθηταί της να γίνουν διδάσκαλοι των άλλων, προσθέτει, ότι «*τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα ... μηκέτι τοῦ γένους ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἑλληνας καλεῖσθε τοὺς τῆς παιδείσεως τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετέχοντας*». Δηλαδή, ό *Ισοκράτης* λέγει όχι ότι όσοι μετέχουν της έλληνικής παιδείας εἶναι πράγματι *Ἑλληνες*, αλλά ότι *φαίνονται, ότι εἶναι Ἑλληνες (δοκεῖν εἶναι, μᾶλλον)*. Στοιχειώδης διαχρονική παρατήρησις : πάντοτε, όπως και σήμερα, όσοι έχουν πλήρη ξένη παιδεία π.χ. γαλλική, δέν εἶναι, ούτε χαρακτηρίζονται έξ αὐτοῦ του λόγου γάλλοι, ἐάν δέν ἀνήκουν ὄντως στην γαλλική ἐθνότητα, αλλά εἶναι ξένοι πρὸς αὐτήν. Ἡ ἔννοια «Ἑλλην» δέν μεταβάλλει περιεχόμενο, δέν χάνει τὸ νόημά της, δέν γίνεται πολιτιστική με τίς ἀπομιμήσεις της πολιτιστικής του Ἑλληνισμοῦ ἀκτινοβολίας.

Πολύ λιγώτερο, δέν ἀπέκτησε ποτέ *θρησκευτική* σημασία, όπως ισχυρίζεται παραδόξως ό π. *Μεταλληνός*. Εἶναι βεβαίως δεδομένο, ότι σε πρωτοχριστιανικά κείμενα οί *εἰδωλολάτρες* ἀποκαλοῦνται συχνά *Ἑλληνες*. Αλλά τὸ γεγονός αὐτὸ στερεῖται κάθε σημασίας. Ἄς προσγειωθοῦμε : ό *Χριστιανισμός* ἀνεφάνη ως *ιουδαϊκή* αἴρεσις σε μιὰ γωνιά της *Παλαιστίνης*. Αλλά ὅλη ή γύρωθεν περιοχή, ὀλόκληρος ή νοτιοανατολική *λεκάνη* της *Μεσογείου* ἐδεσπόζετο, όπως προεξετέθη, ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ και την ἑλληνική γλῶσσα. Εἶναι ἔτσι ἐξηγήσιμο τὸ γεγονός, ότι οί μη μνηθέντες ἀκόμη στην νέα *θρησκεία*, θεωρούμενοι ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς της ως *εἰδωλολάτρες*, να προσδιορίζονται συλλογικῶς με κοινή ὄνομασία και, ἐπειδὴ κοινὸ σημείο ἀναφορᾶς των ἦτο ἀκριβῶς ή ἑλληνική τους καλλιέργεια, υἰοθετήθηκε ἀπὸ τοὺς φανατικούς πρωτοχριστιανούς για τοὺς *εἰδωλολάτρες* συλλογικῶς ή ὄνομασία *Ἑλληνες*. Χωρίς βεβαίως, με καμμιά λογική και να σημαίνει αὐτό, ότι ή ὄνομασία *Ἑλλην* ἔχασε την σημασία της ως δηλωτικῆς του ἀνήκειν στην ἑλληνικὴν ἐθνότητα, ότι ἀπέβαλε τὸ νόημά της και ἀπέκτησε ... *θρησκευτική* σημασία ! ...

B'.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΑΥΤΙΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

8.- Ἡ παντελῶς ἀστήρικτη αὐτή θεώρησις περι δῆθεν μεταβολῆς (ἀλλαγῆς) κατὰ περιόδους της ἔννοιας της ὄνομασίας *Ἑλλην* συμπληρώνεται ἀπὸ τὸν π. *Μεταλληνὸ* με τὸν ισχυρισμὸ, κατὰ λέξιν, ότι «*τὸ ὄνομα Ρωμαῖος φανερώνει τὴν ταύτιση Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας. Ρωμαῖος σημαίνει τελικὰ Ὁρθόδοξος Χριστιανός*». Πρόκειται περι καταδήλου διανοητικοῦ ἄλματος, πὸν ὀδηγεῖ σε λογικὰ ἀδιέξοδα. Διότι και μετὰ τὴν, με κρατική ἐπιβολή, ἐπικράτησι του *Χριστιανισμοῦ* στην *Ρωμαϊκή* *Αὐτοκρατορία*, ή ἔννοια της *Ὁρθοδοξίας* (του *Ὁρθόδοξου Χριστιανοῦ*) ἀνέκυψε μόνον μετὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ σχίσμα *Ρώμης – Κωνσταντινουπόλεως*, τὸ ὀριστικοποιηθὲν τὸ 1053, ὡστε πρὸ μὲν της χρονολογίας αὐτῆς κανένας *Ρωμαῖος* δέν ἦτο δυνατὸν να εἶναι *Ὁρθόδοξος Χριστιανός*, ἀφοῦ

τέτοια έννοια δὲν ὑπῆρχε· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ σχίσμα οἱ ἀνήκοντες στὴν Παπικὴ Ἐκκλησία Ρωμαῖοι δὲν ἦσαν Ὁρθόδοξοι. Ὅστε μὲ καμμιά λογικὴ Ρωμαῖος δὲν σημαίνει Ὁρθόδοξος Χριστιανός. Καὶ βεβαίως δὲν ἤμπορεῖ νὰ νοηθῆ, ὅτι «τὸ ὄνομα Ρωμαῖος φανερώνει τὴν ταύτιση Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας», ἀφοῦ ἀπὸ πουθενὰ δὲν ἀνακύπτει ἢ φανέρωσις αὐτή.

Καὶ ἀκόμη τὰ περὶ ταυτίσεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας εἶναι ἄκρως ἀμφισβητήσιμα. Ὁ Ἑλληνισμὸς προὔπηρξε κατὰ ἀρκετὲς χιλιετηρίδες τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, οἱ δὲ μεταξύ τους σχέσεις δὲν ὑπῆρξαν πάντοτε, ἰδίως κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς νέας θρησκείας, ἀγαθές. Ἄλλωστε καὶ ἐννοιολογικῶς οἱ δύο ὅροι ἀνήκουν σὲ διαφορετικὲς κατηγορίες ἰδεῶν, ἢ πρώτη (Ἑλληνισμὸς) ἐμφαίνει ἐθνικὴ κοινότητα, ἢ δευτέρα (Ὁρθοδοξία) μαρτυρεῖ δόγμα θρησκευτικῆς πίστεως, ὥστε τὸ ἀνήκειν σὲ δεδομένη ἐθνικὴ κοινότητα ἑτερονόμως (ἀπὸ τὴν καταγωγὴ κλπ. ἀναλλοιώτως) ὀρίζεται, ἐνῶ ἢ ἀποδοχὴ θρησκευτικοῦ δόγματος αὐτονόμως (κατὰ τὴν συνείδησι, τὴν θέλησι τοῦ καθενός, πού ἤμπορεῖ καὶ νὰ μὴν ὑπάρχη ἢ νὰ ἀλλάξη) ἐνεργεῖται. **Ταύτισις** ἐπομένως τῶν δύο ἐννοιῶν εἶναι **λογικῶς ἀδιανόητη**. Ἀρκεῖ μάλιστα νὰ σκεφθοῦμε, ὅτι, ἐὰν ταυτίσουμε τὴν Ὁρθοδοξία μὲ τὸν Ἑλληνισμό, ὀδηγοῦμεθα τότε στὸν παραλογισμό, νὰ θεωροῦμε, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι Ὁρθόδοξοι λαοὶ (Βούλγαροι, Σέρβοι, Ρουμάνοι, Ρῶσοι, κλπ.) εἶναι καὶ αὐτοὶ ... Ἕλληνες! Ἐκτὸς τούτων, νὰ μὲν τώρα οἱ Ἕλληνες στὴν **συντριπτικὴ πλειονοψηφία εἴμεθα Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, ἀλλὰ ὄχι καὶ ὅλοι ἀνεξαιρέτως**: ὑπάρχουν καὶ Ἕλληνες ἑτερόδοξοι (καθολικοὶ, διαμαρτυρόμενοι καὶ ἄλλων δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ), καὶ ἀλλόθρησκοι (μουσουλμάνοι, ἔβραῖοι), καὶ αἰρετικοὶ (μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, κλπ.), καὶ στίς ἡμέρες μας οἱ λεγόμενοι δωδεκαθεϊστὲς (ὀπαδοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας), ἀκόμη καὶ ἄθεοι. Καὶ ἀκόμη, ἢ ταύτισις Ὁρθοδοξίας καὶ Ἑλληνισμοῦ εἶναι καὶ **θρησκευτικῶς ἀνεπίτρεπτη**. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ταυτίζεται μὲ καμμιά ἀπολύτως ἐθνότητα, ἄρα οὔτε ἢ Ὁρθοδοξία μὲ τὸν Ἑλληνισμό. Εἶναι γνωστὸ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν του (γ' 28) «οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλληνι, οὐκ ἐνὶ δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ», ἓνα ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα καὶ ἀνθρωπινώτερα παραγγέλματα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ ὅποιο, σημειωτέον, καὶ βαίνει, - κατὰ τρόπον εὐεξήγητο ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ παιδεία τοῦ καταγομένου ἀπὸ τὴν *Ταρσό τῆς Κιλικίας* Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, - συστοίχως πρὸς ὅσα τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πνεῦμα εἶχε πρὶν ἀπὸ αἰῶνες ἤδη διατυπώσει, μὲ εὐρύτερη μάλιστα θεώρησι, κυρίως μὲ τὸ τοῦ Δημοκρίτου (460 – 370 π.Χ.) «ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατῆ· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρις ὁ ξύμπας κόσμος» (ἀπόσπασμα 247 Diels).

Γιὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς αὐτόν, τῆς οἰκουμενικότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ εἶναι τοῦλάχιστον ἐπιπόλαια καὶ ἀνιστόρητα καὶ τὰ ὅσα κατὰ καιροὺς λέγονται καὶ γράφονται γιὰ «ὀρθόδοξα τόξα» καὶ τὴν ἀνάγκη προωθήσεώς των στὸ ἐπίπεδο τῶν διεθνῶν σχέσεων τῆς Πατρίδος μας. Νὰ μὴ ξεχνᾶμε, ὅτι διαχρονικῶς, μέχρι καὶ προσφάτων σχετικῶς ἡμερῶν (τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου), ὁ Ἑλληνισμὸς ὑπέστη τις χειρότερες συμφορὲς ἰδίως ἀπὸ ὀμοδόξους μας, τοὺς Ὁρθόδοξους Βουλγάρους. Οἱ ὅποιοι, ἄς σημειωθῆ, συντηροῦν ἀκόμη καὶ σήμερα τις εἰς βάρος τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης μας κατακτητικὲς τῶν βλέψεις μὲ τὸ ἐπίσημο δόγμα, πού μάλιστα ἐγκρίθηκε ἀπὸ τὴν

Ακαδημία Ἐπιστημῶν τῆς χώρας των, ὅτι ἡ Βουλγαρία συνορεύει γύρωθεν με βουλγαρικὰ ἐδάφη! Δὲν φθάνει μόνον ἡ ὀργή τοῦ κάθε συνετοῦ καὶ συνειδητοῦ Ἕλληνας γιὰ τὴν ἀναίσχυντη ἀρπακτικὴ αὐτὴ βουλμία γειτόνων μας σὲ βάρος τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ἱστορίας μας ...

Γ'.-

ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΜΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μόνον ὠφέλησε αὐτὴν καὶ τὸν Ἑλληνισμόν, ἀλλὰ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον.

9.- Ὑπάρχει ὅμως καὶ μία παράλληλη πτυχή τῶν ἀβασίμων ἰσχυρισμῶν περὶ δῆθεν ταυτίσεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας. Οἱ ὑποστηρικτές των, μεταξὺ δὲ αὐτῶν προεχόντως ὁ ἴδιος **π. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός**, διατείνονται ἐπίσης, ὅτι ἡ ἀνακήρυξις τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καθιερώθη πραξικοπηματικῶς ἀπὸ τοὺς *Βαναροὺς* καὶ μόνον ἔβλαψε καὶ τὴν Ἐκκλησία μας καὶ τὸν Ἑλληνισμόν. Προπαγανδίζουν δέ, ἀμέσως καὶ ἐμμέσως, τὴν ἐπανυπαγωγὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, δηλαδὴ τὴν ἐπάνοδό μας στὰ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἰσχύσαντα! ...

Καὶ οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουν κόκκον ἀληθείας, εἶναι παντελῶς ἀναληθεῖς. Διαψεύδονται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὰ γεγονότα. Ἡ κατάδειξις τῶν ὁποίων καὶ ἐπιβάλλεται ἤδη. Μὲ πλήρη τεκμηρίωσι, γιὰ νὰ μὴ παραπλανᾶται τόσον ἀσυστόλως ὁ εὐσεβῆς Ἑλληνικὸς λαός, μὲ τόσον μάλιστα βλαβερὸς γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας κοινότητα συνέπειες, δηλαδὴ τὴν ὑποβοήθησι τῶν νεο-ὀθωμανικῶν βλέψεων τῶν γειτόνων μας.

Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σημειωτέον μόνον ἀπὸ διοικητικῆς πλευρᾶς - διότι ἀπὸ πνευματικῆς πλευρᾶς ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ εἶναι καὶ ὑπάρχει πάντοτε, ὅπως ἀναγράφη καὶ τὸ ἰσχύον Σύνταγμά μας (ἄρθρον 3 § 1), «ἀναποσπᾶστος ἠνωμένη δογματικῶς μὲ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κάθε ἄλλη ὁμόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ» -, διεκηρύχθη διὰ πράξεων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, συγκεκριμένως διὰ τοῦ **βασιλικοῦ διατάγματος τῆς 23^{ης} Ἰουλίου 1833** καὶ ἀκολούθως διὰ τοῦ **ἄρθρου 2 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844**. Καὶ βεβαίως δὲν εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀναγνωρίσεώς του διὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς 29^{ης} Ἰουνίου 1850, ὅπως ἀβασίμως ὑποστηρίζεται, ἀφοῦ ἡ ἀναγνώρισις αὐτὴ νομικῶς δὲν ἦτο καθόλου ἀπαραίτητη.

Τὸ αὐτοκέφαλον ὑπῆρξεν ἡ φυσιολογικὴ συνέπεια τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας. Τὸ ζητοῦσαν καὶ οἱ λόγιοι τοῦ Ἐθνους: ὅπως ἔγραφεν ὁ μέγας διδάσκαλος τοῦ Γένους **Ἀδαμάντιος Κοραῆς**, «ἐλευθέρων καὶ αὐτονόμων Γραικῶν κλῆρος εἶναι ἀπρεπέστατον νὰ ὑπακούη εἰς προσταγὰς Πατριάρχου ἐκλεγομένου ἀπὸ τύραννον καὶ ἀναγκασμένου νὰ προσκυνῇ τύραννον» (βλέπε στὴν ἔκδοσι τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν τίτλο **Ἀδαμαντίου**

ΚΟΡΑΗ, *Προλεγόμενα στους Αρχαίους Έλληνες Συγγραφείς*, τόμον Β', 1988, σελ. 724).

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων τὸ αὐτοκέφαλον ἐπεβάλλετο. Διότι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εἶχε καταστῆ οὐσιαστικῶς ἐλευθέρη, ὁ κλῆρος τῆς Ἑλλάδος εἶχε διακόψει κάθε δεσμόν μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο, κανένας ἐπίσκοπος διωρισμένος ἀπὸ τὸν Πατριάρχην ἢ τὴν Πατριαρχικὴν Σύνοδον δὲν ἐγένετο πλέον δεκτὸς εἰς τὰ ἀπελευθερούμενα ἀπὸ τὴν ὀθωμανικὴν κυριαρχία ἐδάφη καὶ κανένας ἀπὸ τοὺς εἰσπραττομένους φόρους καὶ εἰσφορὰς δὲν ἀπεστέλλετο πλέον ἀπὸ τις εἰς αὐτὰ Ἑλληνικὴς Ἐκκλησίης καὶ Μοναστήρια εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἀκόμη οὔτε εὐχὲς γιὰ τὸν Πατριάρχην ἀνεπέμποντο πλέον στὶς Ἐκκλησίης, ἀλλὰ ἀντὶ γι' αὐτὲς ἠκολουθεῖτο τὸ τυπικόν, κατὰ λέξιν, «*Μνησθήτω Κύριος πάσης Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας*», πού συνειθίζετο στὰ τρία ἄλλα Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα (Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας) καὶ τις ἀνεξάρτητες Ἐκκλησίης. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία τῆς ἀπελευθερωθείσης Ἑλλάδος κατέληξε νὰ μὴν ἔχη κανένα διοικητικὸν προϊστάμενον, νὰ μένουν ἀρκετὲς ἐπισκοπὲς χηρεύουσες καὶ πολλὰ προβλήματα ἅλυστα καὶ γενικῶς νὰ κυριαρχήσῃ στὰ ἐκκλησιαστικὰ πλήρης σύγχυσις καὶ ἀνομία. Ὁ *Καποδίστριας* προσεπάθησε νὰ βάλῃ σὲ ὄλα αὐτὰ τάξι μὲ τὴν ἴδρουσι μιᾶς προσωρινῆς κληρικῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ τρεῖς ἐπισκόπους πρὸς ἐπιμέλεια τῶν ὑποθέσεων τοῦ κλήρου, ἀλλὰ ἡ ὀριστικὴ ἀντιμετώπισις τῆς καταστάσεως συνετελέσθη μὲ τὴν ἀνακήρυξι τοῦ αὐτοκεφάλου [βλέπε γιὰ τὰ ἀνωτέρω τὸ ἔργον τοῦ μέλους τῆς Βαυαρικῆς Ἀντιβασιλείας *Γεωργίου Λουδοβίκου φὸν ΜΑΟΥΡΕΡ*, *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, τόμος Α', μετάφρασις ἀπὸ τὰ γερμανικὰ Ἐφέτου *Εὐσταθίου Καραστάθη*, Ἀθῆναι 1943, §§ 183 ἐπ., σελ. 372 ἐπ.]. Ἡ ἀντιμετώπισις αὐτὴ ἐγένε κατόπιν *ὁμοφώνου ἀποφάσεως καὶ ὑποδείξεως τῆς εὐρυτέρας νοητῆς Ἱεραρχίας*, ἀφοῦ συμμετέσχον εἰς αὐτὴν ὅλοι οἱ τοποθετημένοι ἢ καὶ ἀπλῶς παρεπιδημοῦντες στὴν Ἑλλάδα *Μητροπολίτες, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Ἐπίσκοποι, χωρὶς τὴν παρουσία κυβερνητικῶν ἀξιωματούχων* [βλέπε τὸ ἴδιο ἔργον τοῦ *ΜΑΟΥΡΕΡ*, *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, τόμος Β', μετάφρασις Καθηγητοῦ *Χρήστου Πράτσικα*, Ἀθῆναι, 1943, §§ 292 ἐπ., σελ. 124 ἐπ.]. Δὲν ἐπεβλήθη λοιπὸν ἡ αὐτοκεφαλία, ὅπως ψευδῶς ὑποστηρίζεται, ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ κλήρου μὲ μόνη τὴν αὐθαίρετη θέλησι τῆς Βαυαρικῆς Ἀντιβασιλείας.

Καὶ ἀκόμη ἡ διακήρυξις τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἦτο καὶ ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβεβλημένη. Ἰδίως ἀπὸ τὸν *ιζ' Κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου*, κατὰ τὸν ὁποῖον «*εἴ τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις ἢ αὐθις καινισθείη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ἢ τάξις ἀκολουθεῖται*» ὅπως καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ *Μεγάλου Πατριάρχου Φωτίου*, εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 861, ἐπ'εὐκαιρίᾳ τῆς εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἀναρρήσεώς του, ἀπάντησίν του πρὸς τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης *Νικόλαον Α'*, κατὰ τὴν ὁποῖαν «*τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μάλιστα γε τὰ περὶ τῶν ἐνοριῶν δίκαια ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατεῖαις καὶ διοικήσεσι συμμεταβάλλεσθαι εἴωθεν*», ὅτι δηλαδὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμμεταβάλλονται μὲ τις ἐδαφικὲς μεταβολὰς τῶν κρατῶν. Πρᾶγμα, ἄλλωστε, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπετέλει τὴν ἐπὶ αἰῶνες κρατοῦσαν

ἐκκλησιαστικὴν πρακτικὴν. Μὲ τὴν ὁποίαν καὶ ὑπήχθη χάρις εἰς τὴν *Εἰκονομαχίαν* τὸ «*Ἰλλυρικόν*», δηλαδὴ ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ἐνῶ προηγουμένως ἀνῆκεν εἰς τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, καὶ ἀνέκυψαν καὶ αἱ κατὰ κράτη αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες καὶ ἔχομεν αὐτοδιοικούμενα τὰ Πατριαρχεῖα Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Ἰβηρίας (Γεωργίας), Βουλγαρίας καὶ τὶς Ἀρχιεπισκοπὲς Κύπρου (αὐτοκέφαλον ἤδη δυνάμει τοῦ Η' κανόνος τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 431, ἦτοι κατὰ 1500 καὶ πλέον χρόνια πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Κυπριακοῦ κράτους !), Ἑλλάδος, Πολωνίας καὶ Ἀλβανίας.

10.- Ἐκτὸς ὅμως ὄλων τῶν ἀνωτέρω, ἡ καθιέρωσις τοῦ αὐτοκεφάλου *μόνον ὠφέλησε* καὶ σὲ τίποτε δὲν ἔβλαψε, οὔτε τὴν *Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν*, οὔτε τὸν *Ἑλληνισμόν*. Πρὸ παντὸς διησφάλισε τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἑλληνικῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ φρονήματος τῶν Ἑλλήνων κληρικῶν παντὸς βαθμοῦ. Τὰ ὁποῖα καὶ φοβερῶς ἐδεινοπάθησαν δι' ὅσους διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν διοικητικὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Πατριαρχείου.

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ αὐτοκεφαλία τῆς, ἡ Ἐκκλησία μας δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συμπαρασταθῇ καὶ δὲν θὰ ἠλόγει τὰ ὄπλα μας κατὰ τὴν ἀκολουθήσασαν ἀπελευθερωτικὴν χωρῶν Ἑλληνικῶν (Ἠπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, νήσων) ἐξόρμησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Θὰ ἐκινδύνευε τὸναντίον ὁ ἀπελευθερωτικὸς ἐκεῖνος ἀγὼν νὰ ἀφορισθῇ ὑπὸ τοῦ, εἰς τὴν ὀθωμανικὴν ἀρπάγην διατελοῦντος, Πατριάρχου. Ὅπως καὶ ἐγίνε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1854 μὲ τὸ συνοδικὸ γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου Στ' περὶ *καθαιρέσεως τοῦ Ἐπισκόπου Σταγῶν Κυρίλλου γιὰ ἐνθάρρυνσι καὶ συμμετοχὴν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κίνημα τοῦ 1854 τῆς Θεσσαλίας* πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ (βλέπε Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιον, τόμος 34, 1998, σελ. 185-192).

Ὅπως ἄλλωστε καὶ προηγουμένως εἶχε γίνε μὲ τὸν *ἀφορισμὸν τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821*, καὶ ὀνομαστικῶς τῶν πρωτεργατῶν τῆς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου καὶ Ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Σούτσου, ἀπὸ τὸν, ἀκολουθῶς μαρτυρήσαντα, *Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε'*, καὶ μάλιστα ὄχι μὲ μία, ἀλλὰ μὲ ἕξ ἐγκυκλίους καὶ συστατικὰς ἐπιστολὰς του, ἀπὸ τὶς ὁποῖες, σημειωτέον, μία συνυπεγράφη ἐκτὸς τῶν 21 συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ ἀπὸ τὸν Ἱεροσολύμων Πολύκαρπον.

Καὶ δὲν ἐπρόκειτο περὶ μεμονωμένης ἐθνικῆς τοῦ Πατριαρχείου ἀπρεπείας. Διότι δυστυχῶς *καὶ ἡ πρὸ τῆς ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 πολιτεία τοῦ ὑπῆρξε παρομοία* : ἐξαπέστειλεν ἐγκυκλίους πρὸς τοὺς Ἑλληνας ὑποδούλους, μὲ τὶς ὁποῖες τοὺς ζήτησε, νὰ ἀποκηρύξουν κάθε ἐπαναστατικὸν κίνημα καὶ τοὺς προέτρεπε, ἐὰν τυχὸν εἶχον ἐξεγερθῇ, νὰ καταθέσουν τὰ ὄπλα, καὶ νὰ δηλώσουν πλήρη καὶ δουλικὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπειθειαν εἰς τὴν «*θεόθεν Βασιλείαν*» τοῦ *Τούρκου Σουλτάνου*, διότι «*πᾶς ὁ ἀντιτασσόμενος αὐτῇ τῇ θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένη κραταιᾷ Βασιλείᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν*» ! Ἀλλὰ καὶ ὁ, *διάδοχος τοῦ φρικτῶς μαρτυρήσαντος Γρηγορίου τοῦ Ε', Πατριάρχης Εὐγένιος Β'*, σημειωτέον Βούλγαρος τὴν καταγωγὴν καὶ «*σχεδὸν ἀγράμματος*,

ἀλλὰ *τολμηρὸς καὶ θρασύς εἰς τὸ λέγειν*», κατηγορηθεὶς καὶ γιὰ κατάδοσι θυμάτων πρὸς τοὺς Τούρκους, μὲ ἐπανελημμένες ἐγκυκλίους τοῦ πρὸς τοὺς ἀγωνιζομένους γιὰ τὴν ἐλευθερία τοὺς Ἕλληνες τοὺς καλοῦσε νὰ μετανοήσουν καὶ δηλώσουν δουλικὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν πρὸς τὸν Τούρκον Σουλτάνον, καὶ ἐναντίον τῶν ἀμετανοήτων ἐξετόξευεν ἀπειλὲς κατὰ τῆς ζωῆς, τῆς περιουσίας, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς πατρίδος των, καὶ κυρώσεις χωρὶς ἔλεος, πού θὰ τοὺς ἐπιβάλλῃ ὁ Ὄθωμανὸς κυρίαρχος, ἐνῶ θὰ τοὺς τιμωρήσῃ ἀμειλίκτως καὶ ὁ Θεός!

Καὶ τὸ φρικτότερον : *καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους* ἢ πρὸς τὸν Τούρκον δυνάστην δουλικότης τοῦ Πατριαρχείου ἔφθασε μέχρι τοῦ ἀπιστεύτου σημείου, ὁ τότε Πατριάρχης *Ἀγαθάγγελος Α'* μὲ ἐγκύκλιόν του τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1828 νὰ καλέσῃ τοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἀπελευθερωθεισῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, νὰ μετανοήσουν, νὰ δηλώσουν ὑποταγὴν εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ νὰ ἐπανεέλθουν ὑπὸ τὸν Ὄθωμανικὸν ζυγόν! Πατριαρχικὴ δὲ ἀντιπροσωπεΐα, εἰδικῶς ἐλθοῦσα, ἐπέδωσε τὸ αἴτημα αὐτὸ ἰδιοχείρως καὶ εἰς τὸν ἀειμνήστον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος *Ἰωάννην Καποδίστριαν*, ὁ ὁποῖος φυσικὰ καὶ εὐθέως ἀπέρριψε τὴν ἐξωφρενικὴν καὶ ἀντεθνικὴν αὐτὴν Πατριαρχικὴν νοθεσίαν καὶ ἔκκλησιν πρὸς ἐθελοδοουλείαν [γιὰ ὅλα τὰ ἀνωτέρω βλέπε τὴν ἐξαιρετικῶς τεκμηριωμένη καὶ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Δημητρίου Σοφianoῦ «*Ἐγκύκλιοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Εὐγενίου Β'* περὶ δουλικῆς ὑποταγῆς τῶν Ἑλλήνων στὸν Ὄθωμανὸ κατακτητὴ», εἰς τὸν Β' τόμον τοῦ Δελτίου τοῦ Κέντρου Ἐρεῦνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθήνα, 2000, σελ. 19 ἑπ., ὅπου καὶ τὰ κείμενα τῶν Πατριαρχικῶν ἐγκυκλίων καὶ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Καποδίστριας].

Ἐν ὄψει τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν δεδομένων ἢ αὐτοκεφαλία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον ἐπεβάλλετο χάριν ὑψίστων συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, συγκεκριμένως τῆς ἀπρόσκοπτης διεξαγωγῆς τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀγῶνος. Ἀλλὰ οὐσιαστικῶς ἐνηργέτησε καὶ τὸ Πατριαρχεῖον, διότι τὸ ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν δεινὴν θέσιν, νὰ γίνεταί ἐκάστοτε ἐκφραστὴς ἀνθελληνικῶν παραιέσεων καὶ εὐτελῆς συνεργάτης τῶν Τούρκων στὴν κατάσβεσι τῶν ἀπελευθερωτικῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ κινήματων!

Καὶ ἡ πολλαπλὴ αὐτὴ ἀπὸ τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὠφέλεια ἀνέκυψε ὄχι μόνον τότε. Καὶ ὁ *κατὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον* ἐπικὸς ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, λόγῳ τῆς κατ' αὐτὸν οὐδετερότητος τῆς Τουρκίας, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διεξαχθῇ μὲ συμπαρισταμένη τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ αὐτοκεφαλία της. Καὶ ἀκόμη : οὔτε ὁ *θρυλικὸς ἀπελευθερωτικὸς ἀγὼν τῆς Ε.Ο.Κ.Α. τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας* θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ πρωτεύουσαν τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἐὰν αὐτὴ δὲν ἦτο ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Βεβαίως ἡ ἀνωτέρω πολύτιμη συμπαράστασις τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τὴν ἀγωνιζομένη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐθνικὴ μας κοινότητα μὲ καμμιά λογικὴ δὲν σημαίνει καὶ ὑποκατάστασι τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν Ὀρθοδοξία. Ὁ Ἑλληνισμὸς, ὅπως καὶ ἀνωτέρω ἐτονίσθη, προϋπήρξε τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ χιλιετηρίδες, κατὰ τὶς ὁποῖες ἰσοσθενῶς, ὅπως

καί μετ'αυτόν, αγωνίσθηκε πάντοτε υπέρ τῆς ἐλευθερίας του. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἀνιστόρητη καὶ βλακώδης κάθε καὶ συμβολικὴ ἔστω παραγνώρισις τῆς ἀληθείας αὐτῆς. Ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ εἶναι *πολλαπλῶς ἀπαράδεκτη ἢ πραγματοποιηθεῖσα πρὸ ἐλαχίστων ἐτῶν ἐπικόλλησις* εἰς τὸ ἐπὶ τῆς πλατείας Συντάγματος, ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας, *Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου* μαρμαρίνου Σταυροῦ, καὶ μάλιστα ἀντισταθμητικώτατα μαύρου ἐπὶ τοῦ λευκοῦ μαρμαρίνου Μνημείου, προφανῶς γιὰ νὰ διακρίνεται καὶ ἐξ ἀποστάσεως κατὰ τὴν λογικὴν αὐτῶν, πού ἐβεβήλωσαν ἔτσι τὸ Ἱερώτερον Μνημεῖον τοῦ Ἔθνους. Βεβήλωσις, *μὲ τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ ἀπὸ Μνημείου ὄλων τῶν ἀνὰ τὶς χιλιετηρίδες πεσόντων υπέρ τῆς ἐλευθερίας Ἑλλήνων εἰς Μνημεῖον μόνον Χριστιανῶν*, τῶν, μετὰ τὴν ὀλοσχερῆ (περὶ τὸν 7^{ον} μὲ 8^{ον} αἰῶνα) ἐπικράτησι στὴν Ἑλλάδα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀγώνων τοῦ Ἔθνους, μὲ ἐκμηδένισι τῆς προσφορᾶς τῶν υπέρ τῆς ἐλευθερίας του πεσόντων μὴ Χριστιανῶν, δηλαδὴ ὄλων γενικῶς τῶν ἐπὶ χιλιετηρίδες πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ὄσων μετ'αὐτὸν ἠγωνίσθησαν μὴ Χριστιανῶν Ἑλλήνων. Φυσικὰ, ἐὰν ὑπῆρχε γρηγοροῦσα Πολιτεία θὰ ἀπεξήλωνεν ἀμέσως τὴν ἀποτολμηθεῖσαν ὕβριν, διώκουσα τοὺς ἐμνευστὲς καὶ ἐκτελεστὲς τῆς.-

Δ'.-

ΝΕΟ-ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΣ

11.- Καὶ γιὰ νὰ ἐπανέλθω στὸ κύριον θέμα τοῦ παρόντος ἄρθρου. Ἡ ἐμμονὴ στὴν χρῆσι καὶ σήμερα τῆς ὀνομασίας «*ρωμηοί*» γιὰ τοὺς Ἕλληνες, ἐκτὸς τῶν ὄσων ἀνωτέρω ἐξετέθησαν, ἐγκλείει καὶ ἓνα χειρότερον κίνδυνον. Ἡ ἐπίγνωσις τοῦ ὀποίου καὶ ὠδήγησε τὸν γράφοντα στὴν ἀνωτέρω διεξοδικὴ ἀντίκρουσις καὶ ἀνασκευὴ τῶν συναφῶν φληναφημάτων. Καὶ ὁ κίνδυνος εἶναι, ὅτι *μὲ τὴν χρῆσι αὐτῆ ξαναγυρνᾶμε στὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας*, κατὰ τὴν ὀποίαν οἱ ὀθωμανοὶ δυνάστες μᾶς ὠνόμαζαν «*ρωμηούς*»· ὀνομασία ὅμως τὴν ὀποίαν οὐδέποτε ἐχρησιμοποίησεν ὁ λαός, οὔτε καὶ τότε, ὀνομασία, ἢ ὀποία δὲν συναντᾶται οὔτε στὴν λογία, οὔτε, τὸ σημαντικώτερον, στὴν ἑλληνικὴ λαϊκὴ παράδοσι.

Δὲν πρέπει λοιπὸν οὔτε ἀσυναισθητῶς νὰ ἐπανέλθουμε στὴν ὀνομαστικὴ αὐτὴ πρακτικὴ τῶν Τούρκων, τὴν ὀνομασία μας ὡς *ρωμηῶν*, γιὰτι ἔτσι ὕ π η ρ ε τ ο ὕ μ ε ο ὕ σ ι α σ τ ι κ ῶ ς τὴν ὕλοποίησι φανερῆς, πολλαπλῶς ἐκδηλουμένης, πολιτικῆς *νεο-ὀθωμανισμοῦ*, τὴν ὀποίαν ἀπὸ ἐτῶν ἀκολουθεῖ ἢ σύγχρονη Τουρκία. *Νεο-ὀθωμανικὴ πολιτικὴ*, τὴν ὀποίαν ἀναισχύντως διακηρύσσει τώρα δημοσίως καὶ ὁ σημερινὸς Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας Ἀχμέτ Νταβούτογλου μὲ τὸ πρόσφατο βιβλίον του «*Τὸ στρατηγικὸ βάθος. Ἡ διεθνὴς θέσι τῆς Τουρκίας*» (ἑλληνικὴ μετάφρασις Νικολάου Ραπτοπούλου μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπιμέλεια τοῦ Καθηγητοῦ Νεοκλέους Σαρρῆ, ἐκδόσεις Ποιότητα, 2010).

Στὴν νεο-ὀθωμανικὴ αὐτὴ τουρκικὴ πρόκλησι χρειάζεται, γιὰ λόγους στοιχειώδους αὐτοσυντηρήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διαφυλάξεως τῆς ἑδαφικῆς του ἀκεραιότητος καὶ ἑθνικῆς του ἀθυπαρξίας, καταλυτικὴ καὶ ἄμεση ἀπάντησι.

Δέν πρόκειται φυσικά τήν ἀπάντησι αὐτή νά δώσω μέ τὸ παρὸν ἄρθρο μου. Δέν ἔχω τώρα θεσμικῶς τέτοια ἀρμοδιότητα, ἀντικρούσεως ἐπισήμων ἀπόψεων Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν ξένου κράτους. Ἄλλοι εἶναι οἱ ἀρμόδιοι. Θὰ περιορισθῶ μόνον στήν καταγραφή συγκεκριμένων ἐπιβαλλομένων ἀντιδράσεων.

12.- Ἄς προσέξουμε μερικά βήματα νεο-ὀθωμανικῆς πολιτικῆς τῆς Τουρκίας : Εἶναι γνωστόν, ὅτι τὸ πολύπαθον *Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως* δεινῶς δοκιμάζεται καὶ σήμερα ὑπὸ τὴν τουρκικὴ κυριαρχία. Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν *οἰκουμενικότητά* του καὶ τὸ ἔχουν ὑποτιμητικῶς θέσει ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ *Νομάρχου Κωνσταντινουπόλεως* ὡς ἓνα κοινὸν ἐπιχώριο σωματεῖον. Περιορίζουν δὲ ἀσφυκτικῶς τὴν ἐπ'ἀνδρῶσί του μέ τὴν νομοθετικὴν ἀξίωσιν οἱ ἱεράρχες του καὶ ὁ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἀνερχόμενος Πατριάρχης νὰ εἶναι ὑποχρεωτικῶς τοῦρκοι ὑπήκοοι. Ἐπ'ἀνδρῶσι, πού καθίσταται προβληματικὴ μέ τὴν σημειωμένη τρομακτικὴ συρρίκνωσι τῶν Ἑλλήνων, πού ἀπέμειναν στήν Κωνσταντινούπολι καὶ τὴν τουρκικὴ ἐπικράτεια γενικῶς, ἀνερχόμενοι σήμερα μόλις σὲ δύο ἕως τρεῖς χιλιάδες περίπου, ἔναντι ἑκατοντάδων χιλιάδων, πού ζοῦσαν ἐκεῖ καὶ κυριαρχοῦσαν στήν πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ζωὴ, ἀκόμη καὶ μέχρι τὶς ὠργανωμένες ἀπὸ τὸ τουρκικὸ κράτος διώξεις καὶ λεηλασίες τοῦ 1955.

Ἔτσι οἱ Τοῦρκοι ἐπιδιώκουν καὶ προσδοκοῦν τὸ σύντομο σβύσιμο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν ἐπανδρώσεώς του. Μὲ ἀφάνταστον δὲ κυνισμό καὶ τὴν ἐπιδιώξι τους αὐτὴ τὴν μετατρέπουν σὲ μέτρο τῆς ἀσκουμένης νεο-ὀθωμανικῆς πολιτικῆς των. Τὸ ὅποιο μάλιστα καὶ ἠχηρῶς μεταμφιέζουν ὡς δεῖγμα δῆθεν καλῆς θελήσεως ἔναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ συμφώνου πρὸς τὰ διεθνή νόμιμα συμπεριφορᾶς. Ἔτσι, καὶ πρὸς παραπλάνησι τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης καὶ παροχὴ βεβαίως ἀληθοφανῶν προσχημάτων πρὸς δικαιολογίαν ὅσων ἐπὶ διεθνοῦς πεδίου χωρὶς ἐντροπὴ καὶ χάριν ἰδιοτελείας μόνον τοὺς ὑποστηρίζουν (κυρίως Η.Π.Α., κλπ.), οἱ Τοῦρκοι ἐμηχανεύθησαν καὶ προσφέρουν τώρα τὴν τουρκικὴ ἰθαγένεια σὲ ὅσους Ἕλληνες κληρικοὺς ἐκτὸς Τουρκίας θέλουν, προκειμένου νὰ ἀποκτήσουν ἐκλογιμότητα καὶ γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν *ὁ νεο-ὀθωμανισμὸς ἀνθεῖ καὶ ἐπεκτείνεται, μέ τὴν ἀπόκτησιν ὑπηκόων καὶ ἐντὸς Ἑλλάδος*, μάλιστα μεταξὺ πεπαιδευμένων, ὑποτίθεται, Ἑλλήνων, εἰς τὰ πρόσωπα ὅσων Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν ἔσπευσαν ἢ σπεύδουν νὰ καρπωθοῦν τὸ προσφερόμενον δέλεαρ ! Τὸ θλιβερὸν καὶ κατάπτυστον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι, ὅτι εὐρίσκονται τέτοιοι Ἱεράρχες, ἀπὸ προσωπικὴ ἰδιοτέλεια καὶ μόνον ἀπαρνούμενοι τὴν ἑλληνικὴ τους παρουσίαν καὶ ἰθαγένειαν. Ξαναζοῦμε οὐσιαστικῶς ἡμέρες τουρκοκρατίας καὶ συμπεριφορᾶς ἐκκλησιαστικῶν μας ταγῶν ἀνάλογες πρὸς αὐτές, πού τόσο ἐκφραστικῶς ἐστηλίτευσεν ἡ «Ἑλληνικὴ Νομαρχία, ἤτοι Λόγος περὶ Ἐλευθερίας», "Συντεθεῖς τε καὶ τύποις ἐκδοθεῖς ἰδίως ἀναλώμασι πρὸς ὠφέλειαν τῶν Ἑλλήνων παρὰ ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ, Ἐν Ἰταλία 1816", ὅπως ἀναγράφεται ἤδη στὸ ἐξώφυλλο (βλέπε τὴν β' ἔκδοσι τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ βιβλίου τοῦ νεοελληνικοῦ διαφωτισμοῦ, μέ ἐκτενεστάτη

είσαγωγή και επιμέλεια του άειμνήστου Καθηγητού Νικολάου Β. Τωμαδάκη, έκδοσις Βιβλιοπωλείου Ε. Γ. Βαγιονάκη, Αθήναι 1948, ιδίως σελ. 113 έπ.).

Αυτόνομη ή επί του προκειμένου **επιβαλλομένη αντίδρασις** : Να μη βρεθή κανείς Έλλην Ίεράρχης, ό όποιος, άπαρνούμενος την έλληνική του ταυτότητα, να άποδεχθή τó τουρκικό δέλεαρ. Καί όσοι τυχόν υπέκυψαν στον ιδιωφελή πειρασμό, συνειδητοποιούντες τó κατάπτυστον έθνικό τους όλίσθημα, να παραιτηθούν του αίτήματος άποκτήσεως τής τουρκικής ίθαγενείας.

13.- Τά άνωτέρω περι άυτοκεφαλίας και τών μόνον άγαθών για την Έλληνικήν Έκκλησία και τον Έλληνισμόν, άλλά και άυτό τó Πατριαρχείον συνεπειών της έχω ήδη και κατά τó παρελθόν έκθέσει με τά δημοσιευθέντα κείμενά μου «Η Έκκλησιαστική διαμάχη» (τής 8.10.2003) και «Σκέψεις επί τής άναθεωρήσεως του Συντάγματος» (τής 22.3.2006), τά όποια έχουν καταχωρισθή και στην ίστοσελίδα μου (www.sartzetakis.gr). Άλλά και εΐναι κοινώς γνωστά σε όσους άπροκαταλήπτως γνωρίζουν Ίστορία.

Έν τούτοις οί άνιστορήτως τά αντίθετα ύποστηρίζοντες, μεταξύν τών όποιών, όπως προεξέθεσα, και ό π. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός, ούσιαστικώς άποβλέπουν στην άρσι του άυτοκεφάλου και έπανυπαγωγή τής Έλληνικής Έκκλησίας και διοικητικώς στο Οΐκουμενικό Πατριαρχείο. Λύσις, την όποια ύποθάλπει και τó ίδιο τó Πατριαρχείο, αν κρίνουμε άπό τά κατά τά τελευταΐα χρόνια, ήδη επί ήμερών του μακαριστου Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου, καμώνά του και άναχρονιστικές άξιώσεις του επί τών Μητροπόλεων τών Νέων χωρών (Βορείου Ελλάδος), με την έξ αυτών προκληθείσα κρίσι συνειδήσεως στο όρθόδοξο πλήρωμα. Δηλαδή λύσις, όδηγοΐσα έμμέσως στην διοικητική έποπτεΐαν επί όλοκλήρου τής Έλληνικής Έκκλησίας του τούρκου Νομάρχου Κωνσταντινουπόλεως ! Δηλαδή περιαγωγή της σε κατάστασι χειρότερα τής κρατούσης επί τουρκοκρατίας, κατά την όποΐαν επί τέλους ό επί κεφαλής τής Όθωμανικής Άυτοκρατορίας, ό ίδιος ό Σουλτάνος, επώπτευε τó Πατριαρχείο και τις στην επικράτεΐα της Όρθόδοξης Έκκλησίας και όχι πολΐ κατώτερον κρατικόν όργανον, όπως τώρα ό Νομάρχης Κωνσταντινουπόλεως ! Άς προστεθή δέ και τó γεγονός, ότι παρόμοιες άναχρονιστικές επιδιώξεις διοικητικής έπανυπαγωγής εις άυτό δέν έτόλμησε τó Πατριαρχείο να προβάλη εναντι καμμΐας άλλης άυτοκεφάλου Όρθόδοξου Έκκλησίας. Τó πράττει άδιστακτως μόνον εναντι τής Έλληνικής, με άήθη εκμετάλλευσιν συναισθηματικής ένδοτικότητας του εΐσεβουΐς έλληνικου λαου έναντι του, ως διασώζοντος την έλληνικότητά του.

Έπί τής έξοργιστικής άνωτέρω προτάσεως διοικητικής έπανυπαγωγής τής Έλληνικής Έκκλησίας εις τó Πατριαρχείον, με τις πρόδηλες έθνικώς άπαράδεκτες συνέπειές της, δέν έχω να προσθέσω τίποτε. Μόνον, ότι οί ταΐτα προτεΐνοντες θα πρέπει επί τέλους να συνειδητοποιήσουν : (α) ότι τέτοια έθελόδουλη νοσταλγΐα επανόδου στα επί τουρκοκρατίας ισχύσαντα, και χειρότερα άκόμη, δέν ανεφάνη σε καμμΐα άλλη ύπό όθωμανική κυριαρχΐα άλλοτε χώρα (βαλκανική) και τώρα με άυτοκέφαλη Όρθόδοξη Έκκλησία· και (β) ότι με τις θέσεις τους αυτές **προωθοΐν την ύλοποιήσι τής**

νεο-όθωμανικῆς πολιτικῆς τῆς σημερινῆς Τουρκίας, ἀφοῦ ξαναφέρνουν τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν στὸ ἐπὶ τουρκοκρατίας καὶ χειρότερο ἀκόμη καθεστῶς της.

Καὶ ἡ σχετικῶς πρὸς τὸ προκείμενο θέμα **ἐπιβαλλομένη ἀντίδρασις πρὸς ἀνάσχεσι τοῦ ἐπὶ ἐκκλησιαστικοῦ πεδίου νεο-όθωμανισμοῦ** ὑπαγορεύει : νὰ παύσῃ ἐπὶ τέλος ἡ τετραμερῆς διοικητικὴ διαίρεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου γιὰ τὴν κρατικὴν μας θρησκείαν εἰς (1) τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καλύπτουσαν διοικητικῶς τὶς Μητροπόλεις τῆς ἀρχικῶς ἀπελευθερωθείσης Ἑλλάδος πλήρως, (2) ἀλλὰ αὐτὲς τῶν «*Νέων χωρῶν*», δηλαδὴ τῶν ἀπελευθερωθεισῶν μὲ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους περιοχῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδος, μόνον «ἐπιτροπικῶς» κατὰ παραχώρησιν (!) τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, (3) εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν ἐπίσης αἱ Μητροπόλεις *νήσων τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου*, καὶ (4) εἰς τὴν ἡμιαυτόνομον Ἐκκλησίαν τῆς Κρήτης. Καὶ βεβαίως τὸ ἀρχαῖον προνομιακὸν καθεστῶς τοῦ αὐτοδιοικήτου Ἁγίου Ὁρους. Διαίρεσις πρωτοφανῆς καὶ μοναδική σὲ ὁλόκληρο τὸν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὁρθόδοξον χώρον !

Μὲ τὴν ἐξαίρεσι, γιὰ εὐνόητους λόγους, τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἐθνικὴ ἀναγκαιότης ἐπιβάλλει τὴν κατὰ πάντα ἐνότητα καὶ διοικητικῶς τῆς Ἐκκλησίας μας ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἐπὶ πάντων σύμπνοια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, κατὰ τοὺς σημερινούς μάλιστα σκοτεινοὺς καιροὺς πολλαπλῶν εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς καὶ ἑδαφικῆς μας ἀκεραιότητος ἐπιβουλῶν.-

Νέα Πεντέλη, 28^η Σεπτεμβρίου 2010.

Χρῆστος Α. Σαρτζετακῆς
www.sartzetakis.gr